

Koronavirus: vystavte účet vládě anketa HK ČR – vyhodnocení červenec 2020

Zdroj dat

Hospodářská komora ČR (dále jen „HK ČR“) vedla **od 8. 7. 2020 do 15. 7. 2020** anketu mezi svými členy s názvem „**Koronavirus: vystavte účet vládě**“.

Cílem ankety bylo zjistit, jak členové HK ČR hodnotí práci jednotlivých členů vlády a dalších institucí během koronavirové krize, jaký mají názor na protikrizové programy a jak vidí vývoj své firmy v příštích měsících. Výsledky ankety byly a budou použity pro formování dalšího postupu HK ČR, zejména při komunikaci se státními orgány s cílem ulehčit podnikatelům v současné tíživé situaci.

Celkem na anketu odpovědělo **790 respondentů** – členů HK ČR, zástupců všech hlavních odvětví ze všech krajů České republiky. Na anketu odpovídaly mikro, malé, střední, ale i velké podniky.

Efektivní pomoc podnikatelům

Po konci mimořádných opatření začíná pomalu čas na zhodnocení toho, čím si podnikatelé museli během několika dlouhých týdnů koronavirové krize projít, přičemž se s jejími důsledky budou zřejmě potýkat ještě dlouho. Jedna z klíčových otázek ankety proto zněla „*Kdo či která z institucí byla během koronavirové krize nejvíce nápomocna při překonávání problémů Vašeho podnikání?*“ Respondenti mohli vybrat maximálně 3 možnosti z 10 včetně otevřené odpovědi.

Největší podíl respondentů (44 %) uvedl, že během koronavirové krize jim byla nejvíce nápomocna svými službami Hospodářská komora ČR. Velmi zajímavé je zjištění, že toto hodnocení se v podstatě neliší v závislosti na velikosti firmy nebo oboru podnikání. Je to mimo jiné znamením toho, jak mimořádně nepřehledná a chaotická byla komunikace vlády během mimořádných opatření. Podnikatelé i proto ocenili především informační podporu HK ČR, a to formou denního direct mailingu, zvláštního prostoru na webových stránkách včetně chatbota nebo prostřednictvím speciální poradny ve spolupráci s partnerskými advokátními kancelářemi. Jelikož byli dotazováni pouze členové HK ČR, je výsledek tímto faktem samozřejmě zkreslen, pokud bychom ho chtěli vztahovat na všechny podnikatele v ČR, a slouží především jako zpětná vazba pro práci úřadu HK ČR.

Z výsledků vyplynulo, že podnikatelům mimořádný stav pomohli překonat především vlastní zákazníci a občané – více než třetina, konkrétně 36 % respondentů zvolilo tuto odpověď. Především menším podnikatelům a firmám podnikajícím ve službách a ve stavebnictví pomohlo, že část zákazníků zachovala jejich firmě přízeň a i přes složitou situaci nezrušila své zakázky, někteří zákazníci přesunuli své nákupy na internet nebo využili předprodejů a dalších variant pomoci. Vedle zákazníků sehráli pozitivní roli i občané, a to jako spotřebitelé i zaměstnanci převážně zodpovědným chováním nebo např. výrobou a dodáváním ochranných prostředků.

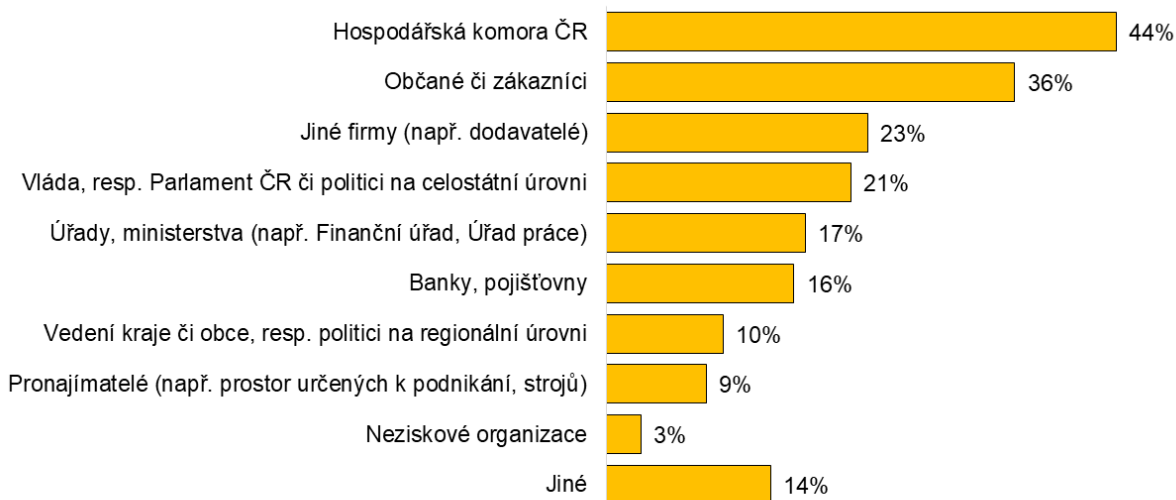
Téměř čtvrtina respondentů (23 %) uvedla, že jim byly hlavní „pomocnou rukou“ jiné firmy – např. dodavatelé, kteří posečkali se splácením dodávek, příp. vyšli vstříc se storny atd. Pětina respondentů (21 %) pochválila vládu, resp. Parlament ČR či obecně politiky za protikrizová opatření. Tato možnost byla častěji volena zástupci velkých firem a významných zaměstnavatelů a firem ze zpracovatelského průmyslu, který je pro českou ekonomiku zásadní. Pokud jde o důvody pozitivního hodnocení vlády, z předchozího šetření z dubna 2020 HK ČR zjistila, že velkým firmám, a právnickým osobám obecně, pomohlo nejvíce rozšíření možnosti čerpat dávky ošetřovného jejich zaměstnanci a dále také úlevy v oblasti placení záloh daně z příjmů. Mikro firmy a zejména OSVČ využívaly nejčastěji zrušení záloh na zdravotní a sociální pojistné, úlevy v oblasti elektronické evidence tržeb a odpuštění sankcí v případě prodlení.

Užitečnost role úředníků na ministerstvech a dalších úřadech byla hodnocena jako srovnatelná s přístupem bank či pojišťoven (17 %, resp. 16 %). Přístup úřadů pomohl především mikro firmám, zatímco banky zase těm velkým. Jen každému desátému respondentovi výrazně pomohli politici na regionální úrovni, mezi firmami s více než 250 zaměstnanci si ale přístup krajů či obcí pochvaluje 22 % respondentů.

Přes setrvalý apel HK ČR bohužel pronajímatelé nevycházeli nájemcům vstříc tak často, jak se očekávalo. Jen 9 % firem si přístup pronajímatelů chválí, přičemž se to týká především těch nejmenších firem a nejpostiženějších oborů, tedy cestovního ruchu a restauračních služeb. Je zde tedy značný prostor pro uplatnění programu COVID – nájemné. Zajímavým zjištěním také je, že neziskové organizace byly během koronavirové krize v podstatě neviditelné.

V rámci otevřené odpovědi podnikatelé často zmiňovali, že v koronavirové krizi si pomohli především sami, důležitá pro ně byla i podpora rodin nebo vlastních zaměstnanců. Firmy z nejpostiženějších odvětví často zdůrazňovali podporu ze strany Asociace hotelů a restaurací (AHR), oborového společenstva HK ČR. Nebyla opomenuta ani důležitá role krajských hygienických stanic.

Kdo či která z institucí byla během koronavirové krize nejvíce nápomocna při překonávání problémů Vašeho podnikání?
(max 3 odpovědi)

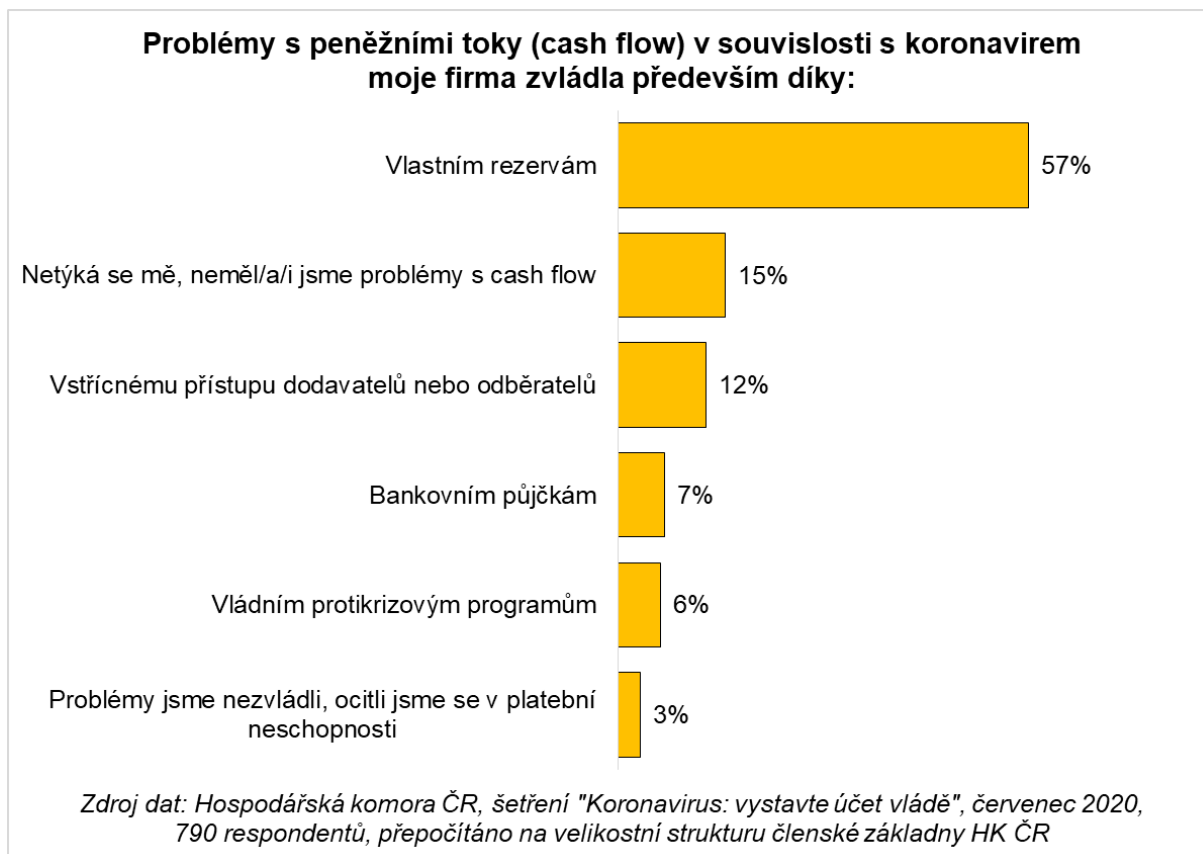
Zdroj: Hospodářská komora ČR, šetření "Koronavirus: vystavte účet vládě", červenec 2020, 790 respondentů

Problémy firem s cash flow

Většina firem byla pod vlivem koronavirové krize nucena řešit problémy s likviditou. Abychom zjistili, co firmám v této situaci nejvíce pomohlo, položili jsme podnikatelům mimo jiné otázku: „*Především díky komu/čemu Vaše firma zvládla problémy s peněžními toky (cash flow) v souvislosti s koronavirem?*“ Oslovení podnikatelé měli vybrat 1 možnost ze 6 nabízených odpovědí.

Dopady koronaviru nezpůsobily žádné problémy s likviditou jen u 15 % firem, a to bez ohledu na velikost firmy. Ve stavebnictví a maloobchodě byl starostí s cash flow ušetřen největší podíl respondentů, a to celá čtvrtina. V platební neschopnosti se naopak ocitl jen marginální počet respondentů – především se to týkalo těch nejmenších firem. Naprostá většina účastníků ankety tak změny v peněžních tocích nakonec ustála.

Většině firem (57 %) se podařilo zvládnout problémy s cash flow zejména díky vlastním rezervám. Tento fakt platí pro mikro, malé, střední i velké firmy, a to bez ohledu na obor podnikání. Celkem 12 % respondentů si chválilo především přístup dodavatelů nebo odběratelů a 7 % účastníků ankety pomohly hlavně bankovní půjčky. V obou případech takový názor zastávají zejména velké firmy a firmy ve zpracovatelském průmyslu. **Role vládních protikrizových programů typu Antivirus či COVID I až III byla zásadní jen pro 6 % účastníků ankety, a to především z nejpostiženějších oborů, jakými jsou cestovní ruch a restaurační služby.**

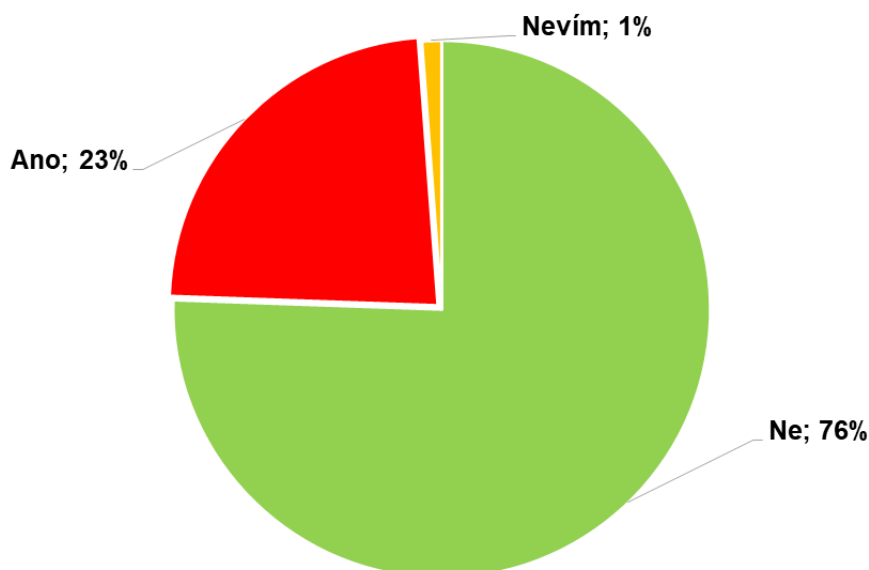

Druhotná platební neschopnost

Vedle samotné platební neschopnosti ohrožovala podnikatele v souvislosti s koronavirem také tzv. druhotná platební neschopnost. Její rozsah jsme proto zjišťovali následující otázkou: „Byli jste od začátku koronavirové krize někdy neschopni splácet, protože Vám neplatili Vaši odběratelé?“ Oslovení podnikatelé měli vybrat 1 možnost ze 3 nabízených odpovědí („ano“, „ne“, „nevím“).

Naprostá většina respondentů (76 %) se od března letošního roku nedostala do situace, kdy by nebyla schopna splácet z důvodu platební neschopnosti svých zákazníků. Pokud se tak stalo, **týkalo se to především firem působících v cestovním ruchu a v restauračních službách, kde problém dolehl na třetinu firem.** Postiženy byly ale i firmy ve zpracovatelském průmyslu, který je pro českou ekonomiku klíčový, v druhotné platební neschopnosti se ocitlo 29 % z nich. Výsledky se přitom nijak výrazněji nelišily vzhledem k velikosti firmy.

Byli jste od začátku koronavirové krize někdy neschopni splácet, protože Vám neplatili Vaši odběratelé?

Zdroj dat: Hospodářská komora ČR, šetření "Koronavirus: vystavte účet vládě", červenec 2020, 790 respondentů, přepočítáno na velikostní strukturu členské základny HK ČR

Program COVID III

Vláda i řada institucí se shodují na tom, že zásadní roli při restartu ekonomiky musí mít poskytnutí dostatečné likvidity do ekonomiky. V tomto směru jsou velké naděje vkládány zejména do programu COVID III. Jaká je ale realita? Jedna z otázek, které jsme položili podnikatelům, proto zněla: „Požádali jste nebo zvažujete, že požádáte v bance o úvěr se zárukou ČMZRB z programu COVID III (nástupce COVID I a COVID II)?“ Oslovení podnikatelé měli vybrat 1 možnost ze 6 nabízených odpovědí.

Z výsledků je patrné, že **jen 12 % respondentů požádalo o úvěr z programu COVID III a ještě méně (5 %) podání žádosti zvažuje**. Často se jedná o firmy z oboru cestovního ruchu a restauračních služeb (přibližně pětina v rámci těchto skupin respondentů). **Hlavním důvodem poměrně malého zájmu ale není nedostatečná informovanost** podnikatelské veřejnosti – jen marginální část respondentů uvedla, že o program nemá informace.

Naprostá většina účastníků ankety (80 %) naopak odpověděla, že nepožádala nebo nezvažuje požádat o tento typ úvěru. Důvodem je především fakt, že **značná část respondentů podobný úvěr v současnosti nepotřebuje** – takovou odpověď uvedlo celkem 50 % podnikatelů z výběrového souboru, přičemž výsledek se nijak

výrazně nelišil v závislosti na velikosti firmy. **Celkem 16 % firem uvedlo, že o úvěr nemají zájem kvůli administrativní náročnosti – tento důvod se týkal především mikro a malých firem**, u velkých zaměstnavatelů hrál jen okrajovou roli.

Dalším důvodem nezájmu je nevýhodnost úvěru z COVID III ve srovnání se standardním úvěrem u banky (uvedlo 14 % respondentů). Vnímání této výhodnosti se přitom odvíjí od velikosti firmy. **Na rozdíl od malých a středních podniků velké firmy v současnosti nemívají výraznější problém se získáním standardního úvěru u banky**, což je i důvodem, proč firmy s více než 250 zaměstnanci nemají takový zájem o prostředky z COVID III.

Protikrizové programy a opatření

Od poloviny července je již možné s jistým odstupem pomalu bilancovat dopady kroků vlády. Položili jsme proto podnikatelům mimo jiné otázku: „*Přispějí vládní protikrizové programy a opatření k udržení podnikání (Antivirus, COVID III, COVID nájemné, prominutí povinností a administrativy atd.)?*“ Oslovení podnikatelé mohli vybrat 1 možnost ze 3 nabízených odpovědí („ano“, „ne“, „zatím nemohu hodnotit, resp. budu vědět až na podzim“)

Podle čtvrtiny (25 %) respondentů vládní protikrizové programy a opatření jednoznačně přispěly k udržení podnikání. Tento výsledek roste s velikostí firmy, mezi firmami s více než 250 zaměstnanci je jich plná třetina (34 %) přesvědčena o pozitivním vlivu opatření na jejich vlastní byznys. **Výrazně optimističtější, co se týká vlivu vládních programů a úlev, jsou firmy podnikající v nejméně ohrožených oborech**, tj. v cestovním ruchu a restauračních službách, kde je podíl takových respondentů největší (38 %, resp. 47 %).

Celkem 29 % firem ale není přesvědčeno o přínosu opatření vlády k udržení podnikání. Tento názor je významný zejména mezi podnikateli ve stavebnictví (36 %). Stavebnictví ale nepatří mezi ty obory, které byly koronavirovou krizí významně postiženy, a vládní programy ani na něj nebyly primárně cíleny.

Nejvíce respondentů (46 %) odpovědělo, že nemůže zatím hodnotit vliv vládních kroků na udržení podnikání. **U velké části firem se totiž rozhodne o jejich přežití až na podzim letošního roku. Ve velké nejistotě jsou především menší podniky**, a to bez ohledu na obor podnikání.

